No. 31 Donderdag 5 Augustus 1909. 9de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel . . . . f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels . . . . „ 0.12½
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland en hier ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100 —, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

I. De aanstaande samenkomst van het Dagelijksch Bestuur en de Redactie-commissie zal plaats hebben **op Donderdag 12 Augustus 1909** des namiddags **ten 8½ ure in „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag.** Alle belangstellenden zijn welkom.

II. Ter leestafel is neergelegd het met illustraties voorziene verslag van de **Vierde Jaarmarkt-Tentoonstelling te Soerabaja, door J. E. JASPER.**

Uit de Javasche Courant van 15 Juni 1909. No. 47.

Dit Nr. bevat o.m.: Wijzigingen van 't Besluit op de Indische bestuursopleiding (Ind. Stblad 1907, No. 230; Nederl. idem No. 71).

IV. Den 29 Juli 1909 had eene samenspreking plaats tusschen het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging, de voorloopige commissie voor het informatie-bureau en de propaganda-commissie.

De voorloopige commissie voor het informatiebureau werd aangevuld, voorts een concept-reglement besproken, en de wijze, waarop de monografiën voor de verschillende betrekkingen zullen worden samengesteld, in behandeling genomen.

Ten behoeve van deze laatste werkzaamheid, alsmede voor het houden van lezingen en van tentoonstellingen, zullen subsidiën aan de Regeering worden aangevraagd.

Van de Afdeeling Leiden.

Verslag van het in de Afdeeling verrichte gedurende 1 Januari 1908 tot 1 Januari 1909.

Mochten wij in het vorige verslag melding maken van een in het jaar 1907 met succes door onze Afdeeling georganiseerde tentoonstelling van Sumatraansche Kunstnijverheid, aangenaam is het ons te kunnen mededeelen, dat ook over het afgeloopen jaar van een daadwerkelijken arbeid onzer Afdeeling op dit gebied kon worden getuigd. Immers, toen bekend werd, dat de Nederlandsche Vereeniging tot bevordering van het Vreemdelingenverkeer, afdeeling Leiden, voornemens was tijdens het 30e Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres (in het laatst van Augustus j.l. te houden) een oud-Hollandsche jaarmarkt op het Pieterkerkhofplein alhier te organiseeren, werd tusschen de N. V. „Boeatan" en onze Afdeeling besloten, dat eerstgenoemde met steun van onze zijde daaraan zou deelnemen door in een der winkeltjes op dat Plein voorwerpen van Indische Kunstnijverheid en Huisarbeid te etaleeren en tevens te koop aan te bieden. Niet alleen nu dat die uitstalling door Boeatan en ons zoodanig werd ingericht, dat zij door de jurij een tweede prijs, **bestaande in een zilveren medaille**, waardig werd gekeurd, **doch ook viel haar een groot en zeer belangstellend bezoek ten deel.**

Dat zij voorts er ook toe heeft bijgedragen om het streven onzer Vereeniging beter bekend te maken, moge hieruit blijken, dat onder de bezoekers zich 23 leden voor onze Afdeeling en 1 lid (een Amsterdammer) voor de Afdeeling Amsterdam aanmeldden.*)

Ook organiseerde onze Afdeeling in de maand December j.l. voor leden, geïntroduceerden en betalenden een causerie met lichtbeelden, met den heer B. Immink uit Rotterdam tot spreker en tot onderwerp hebbende: „Een reisje door Suriname, Curaçao en Venezuela. Deze niet alleen interessante, doch ook amusante lezing was een succes, waarop onze Afdeeling met voldoening kan terugzien.

Vervolgens ondersteunde de Afdeeling een verzoek, door de Indologen-Vereeniging alhier gericht tot onze zusterafdeeling in den Haag om Indische tijdschriften en couranten, nadat deze gedurende den daarvoor bestemden tijd op de leeszaal der Afdeeling hadden gelegen, eenigen tijd ter lezing te mogen ontvangen.

Wat nu het ledenaantal betreft, tegenover de bovengenoemde nieuwtoegetredenen staan enkelen, die bedankten, zoodat het aantal, dat op 1 Januari 1908 50 leden. w.o. 2 donateurs, bedroeg, op 31 December j.l. was gestegen tot 63 leden met 2 donateurs. Neemt men nu in aanmerking, dat onze Afdeeling op 1 Januari 1907 niet meer dan 26 leden, w.o. 2 donateurs, telde, dan valt de beide laatste jaren een gestadige vermeerdering waar te nemen.

De finantiëele toestand is dan ook gunstig, een vrij belangrijk bedrag kon op nieuwe rekening worden overgebracht.

Ten slotte had in het Bestuur verandering plaats door de benoeming van den heer Bouman, candidaat Indisch Ambtenaar, ter vervanging van het naar Indië vertrokken Bestuurslid Moreu.

Leiden, 19 Februari 1909.

De Secretaris,
E. RIJKE.

*) Dank zij vooral de dagelijksche, onvermoeide zorg en toewijding van den volijverigen secretaris der Afdeeling en van den penningmeester en diens dochters.

Red. Com.

GELDELIJKE VERANTWOORDING OVER HET JAAR 1908.

Debet.

Saldo vorig jaar		f 242.67
Contributie over loopend jaar van 56 leden		- 99.50
Rente 1907		- 6.58
Entrée gelden lezing Immink		- 8.—
Restitutie van Secretaris reis Breda	- 1.94	
Restitutie onverbruikte gelden Oud Leiden	- 3.74^5	
Restitutie van penningmeester	- 0.37	- 6.05^5
		f 362,80^5

Credit.

Afdracht van het Hoofdbestuur over 56 leden à f 0.50		f 28.—
Inningkosten		- 5.60
Lokaalhuur		- 11.50
Secretaris reiskosten bijwonen van vergaderingen	f 14.30	
Drukwerken	- 3.35	
Porti en diversen	- 6.56	- 24.21
Bijdragen in de kosten winkel Boeatan „Oud Leiden"	- 130.74^5	
Ondersteuning noodlijdenden Curaçao f 8 en f 15	- 23.—	
Gratificatie aan Secretaris voor werkzaamheden „Oud Leiden"	- 15.—	
Gedane uitgaven lezing Heer Immink op 14 December	- 50.25	- 218.99^5
Saldo voor volgend jaar		- 74.50
		f 362.80^5

Leiden, 13 Januari 1909.

Het Afdeelingsbestuur:
L. A. VAN HAMEL, Voorzitter. P. E. SCHOTEL, Penningmeester.

Bestuursambtenaren en ander Europeesch personeel voor Indië.

(Aangeboden.)

De minister Idenburg zeide in de zitting der Tweede Kamer van 10 November j.l. naar aanleiding van de groote moeilijkheid om tegenwoordig goed Europeesch personeel te krijgen:

„Ik wensch er op te wijzen, dat, hoewel in Indië de verschillende posities worden verbeterd, de werkkring verruimd, er hier een geest van Jan Salie-achtigheid bij bepaalde kringen schijnt te bestaan, die tengevolge heeft, dat men

liever voor *f* 1600 à *f* 2000 hier te lande werkt dan voor het driedubbele in Indië. Ik vind d.t treurig."

Kan de oorzaak, dat zoo weinig goede krachten zich meer aanbieden voor ambtenaar en officier, gedeeltelijk niet liggen in de, vooral de laatste jaren meer en meer gevolgde kruideniers-politiek; in het bezuinigen en beknibbelen, waar dit maar eenigszins mogelijk wordt geacht, waardoor tractementen en vooruitzichten steeds minder worden in hoofdzaak bij het B.B., — hoewel de minister zegt, dat de verschillende positiën worden verbeterd, de werkkring verruimd — terwijl juist het leven duurder, veeleischender is geworden? Het blijft een verontrustend verschijnsel, dat men geen voldoend aantal ontwikkelde en geschikte ambtenaren kan krijgen voor het Binnenlandsch Bestuur, voor Ingenieur e. a., dat men zijn toevlucht moet nemen tot advertentiën om gegadigden voor „civiel gezaghebber" op te roepen; dat men verleidelijke aanbiedingen moet doen, om subalterne officieren over te halen voor 5 jaren of langer die betrekking waar te nemen?

Sedert jaren is er geen vaste leiding geweest bij de opleiding tot ambtenaren van B.B., al van 1865 af, na opheffing der Delftsche academie, en voornamelijk, toen de gemeente-instelling te Delft, zonder daarvoor iets beters in de plaats te stellen, opgeheven werd. Vooral daarna is men aan het modderen gegaan en heeft men de opleiding tot O.-I. ambtenaar m.i. tot een paskwil gemaakt.

Telkens verandering van program; somtijds de eischen tot een minimum herleid, zoodat de studie in twee jaren, door sommige vluggers in één jaar kon afgewerkt worden. Een beperkt aantal plaatsen per jaar opengesteld, een enkel jaar zelfs geen één. Ten gevolge hiervan: achteruitgang van aanbod en minderwaardigheid der aangestelden. Nu, om in dit laatste tegemoet te komen: instelling van een „Hoogere Rijkschool", om een kern van piekfijne salon- en hoffähige personen te krijgen, zooals men zich voorstelt, ver staande boven het niveau van het gros der ambtenaren.

M.i. een middel, erger dan de kwaal. Dit heeft ten gevolge: begunstiging, nepotisme in hooge mate — een euvel, waar Indië toch al zoo erg aan lijdt — en als gevolg daarvan: een depressie onder de niet-begunstigden, die zich den weg tot de hoogere betrekkingen zien afgesneden en bovendien een minder aanbod van gegadigden, die hun carrière niet willen wagen aan een loterijspel.

De opleiding voor ambtenaren bij het B.B. dient m.i. van meet af aan georganiseerd te worden en aangepast aan de eischen van den tijd.

Wanneer d i e b e p a a l d e k r i n g e n, waaruit vroeger voornamelijk de ambtenaren voortkwamen, volgens den minister zijn gedegenereerd, dan moet men trachten uit andere, krachtiger kringen, uit den gewonen burgerstand bijv., nieuw bloed te krijgen. Dáár zit zeker nog moed en durf, doch ontbreekt het geld om den zoon een dure academische opleiding te laten volgen, zoodat hierin zal moeten voorzien worden door beurzen.

Zooals het leerplan der H.B.S. met 5-jarigen cursus nu nog is, hebben de twee hoogste klassen voor den aanstaanden ambtenaar weinig waarde; vooral de wiskundige vakken zijn voor hem van geen nut, zoodat een 3-jarige cursus voor den aanstaanden candidaat-ambtenaar voldoende is.

De verdere opleiding zoude ik willen doen plaats hebben in een speciaal daarvoor ingerichte Rijks-opleidingsschool voor toekomstige O.-I. ambtenaren met internaat in een 3-jarigen cursus, waarvoor niet meer dan *f* 400 's jaars zoude moeten geëischt worden voor opleidingskosten. De jongelieden moeten hier onderwijs krijgen in taal- en letterkunde der Nederlandsche, Engelsche, Fransche en Duitsche talen, zoodat de candidaat zich aan het einde vlot daarin kan uitdrukken; en verder in die vakken, welke tot een goede, algemeene ontwikkeling noodig worden geoordeeld. Voorts de beginselen der Jav. en Mal. talen, Ind. geschiedenis, aardrijkskunde. — Na afgelegd examen worden de geslaagden benoemd tot „candidaat-ambtenaar", met een toelage van *f* 600 's jaars en gaan zij over tot de meer vrije, hoogere studie, nu bestaande in voortzetting van de studie der Indische talen en letterkunde, zoodat zij zich ook daarin goed en gemakkelijk leeren uitdrukken.

Tot deze studie zullen ook moeten behooren: Mohamedaansch, Westersch en vooral Nederlandsch-Indisch recht; de zeden en gewoonten, waaronder begrepen de rechtsbegrippen der verschillende Indische volkeren, waarnaar recht moet worden gesproken, vooral in burgerlijke zaken, grondkwesties en onderlinge verstandhoudingen, alsmede in de beginselen der staathuiskunde, het crediet- en bankwezen, Inlandsche cultures, eenvoudige irrigatiewerken, aanleg en onderhoud van wegen en bruggen, voorzoover deze vakken den ambtenaar nuttig en noodig zijn en hem tot een noodstaand en degelijk onderlegd bestuurder kunnen vormen, daaronder begrepen alles wat nu aan de Hoogere Bestuursacademie wordt onderwezen.

Ik schat den duur dezer studiën op 4 jaren.

De ambtenaar zal zich de Inlandsche talen van de landen of streken, waar hij later geplaatst wordt d a a r kunnen eigen maken. Ieder kan dan toonen, hoe hij zich in Indië zal ontwikkelen en kan de Hooge Regeering uit de besten van hen voor de hoogere betrekkingen kiezen.

Begunstiging en ongewenschte verhoudingen later onderling, behoeven dan niet voor te komen.

Waar veel geëischt wordt moet ook veel gegeven worden. De toekomst moet voor allen bij goede dienstprestatie verzekerd zijn.

Ook het leven in Indië stelt thans hoogere eischen dan vroeger en hiermede moet rekening gehouden worden. Men geve grootere tractementen, met periodieke verhoogingen om de 3 jaren afgescheiden van den rang, die wordt bekleed. Ik ben er van overtuigd, dat zich dan zeker weder veel degelijke, energieke jonge Nederlanders zullen aangetrokken gevoelen tot het schoone Insulinde, dat aan hoogstaande karakters zulk mooi, vruchtdragend werk kan geven.

Voor een ontwikkeld Nederlander zijn in Indië weinig betrekkingen zoo eervol, zoo veelomvattend, zoo gewichtig, en in menig opzicht dan ook zoo aangenaam als die van ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur.

Zelfs voor een ambtenaar, die diep in de Binnenlanden van Sumatra, Borneo of Celebes is geplaatst, kan deze betrekking, wanneer zij naar behooren, door plichtgevoel geleid, hoog wordt opgevat, zoo mooi, zoo moreel verheffend, zoo rijk aan afwisselende studie zijn, dat er van grijze eentonigheid geen sprake behoeft te wezen. Wanneer de ambtenaar daar wordt bijgestaan en gesteund door een ontwikkelde vrouw, die hare positie begrijpt en medeleeft in den werkkring van haren man, het hare bijdraagt tot ontwikkeling en opleiding van de Inlandsche vrouw, als man en vrouw elkander de stille avonden veraangenamen door muziek, goede lectuur en gedachtenwisseling, dan kan er geen kwestie zijn van inboeten van moraliteit, van afstomping van fijne menschelijke gevoelens, gelijk wel eens wordt beweerd. Zulk een leven is zeker meer menschwaardig en verheffender dan dat gesleten in café's, specialiteitengezelschappen, societeiten, comedie's en dergelijke vermakelijkheden, waarin de nederlandsche jeunesse doré en de minder vergulde jongelingschap van z e k e r e k r i n g e n h i e r zijne ontwikkeling zoekt en waardoor hunne moraliteit — volgens den controleur Couwenberg en anderen, — zooveel hooger wordt opgevoerd dan dit in Indië mogelijk is. Langzamerhand zal de isolatie, waarin vele ambtenaren nog verkeeren, minder worden, daar meer en meer goede verkeerswegen worden aangelegd, zoodat de Europeanen zich hoe langer hoe gemakkelijker zullen kunnen bewegen en met elkander in aanraking komen.

Veel hangt in zulke gewesten af van de wijze, waarop het hoofd van het gewest, hetzij gouverneur of resident, zijn roeping en plichten opvat. Wanneer hij zijn ambtenaren op geregelde tijden ter hoofdplaats oproept om tezamen de bestuurszaken te bespreken, waardoor eenheid van bestuursrichting bevorderd, ijver opgewekt en gezonden geest ontwikkeld worden, dan kan er geen sprake zijn van depressie en moreelen achteruitgang. Integendeel, de ambtenaren zullen zich gelukkig gevoelen, wanneer zij daarbij eene voldoende bezoldiging genieten, zoodat zij zich niet behoeven te bekrimpen of voor de toekomst angstig maken. Overplaatsingen moeten zoo weinig mogelijk voorkomen; de ambtenaar moet worden de vertrouwde van het volk, dat hij bestuurt.

Zoo opgevat, kan de werkkring weder worden een der schoonste en meest ontwikkelende betrekkingen, die er in N. O.-Indië, ja, zelfs in Nederland, te vinden zijn.

Een ander beletsel voor het verkrijgen van een groot aantal landsdienaren voor Indië is ook de tegenwoordige militiewet, waarbij in Nederland schoolgaande of studeerende zoons van Indische ouders onderworpen zijn aan den militieplicht in Nederland, waardoor zij, die een dienstplichtig nummer trekken, in hun tijdig teruggaan naar Indië worden belemmerd en achterstaan bij hen, die vrijgeloot of afgekeurd zijn. Ook de Nederlandsche jongelieden, die zich voor den Indischen dienst, in welke betrekking ook, aanbieden, worden, als zij dienstplichtig zijn, hierin verhinderd.

Allen, die naar Indië gaan, om daar in een of andere betrekking te dienen of d a a r v o o r o p g e l e i d w o r d e n, moesten vrijgesteld worden van een militieplicht, waaraan zij, eenmaal in Indië zijnde, toch niet kunnen voldoen, en dus voor Nederland's weermacht niet meer van nut zijn.

Nijmegen. M. STAKMAN, Oud-Resident.

Uit de O.-I. Mail.

Boedi Oetsmo.

Uit de jongste mail lezen wij, dat reeds hier en daar door de afdeelingen van de vereeniging Boedi Oetomo maatregelen getroffen worden voor het houden van het tweede jaarlijksche congres; dat er plannen bestaan om het congres dit jaar te Semarang te houden, indien deze plannen de instemming kunnen hebben van de verschillende afdeelingen.

Uit den aard der zaak is de bedoeling het congres elk jaar op een andere plaats te houden, aangezien hierin het beste reclame- en propagandamiddel wordt gezien voor de vereeniging.

Omtrent den datum van het congres is men nog niet tot overeenstemming gekomen. Het zal wel weder moeten samenvallen met de vacanties van de verschillende inlandsche onderwijsinrichtingen.

Zoo ook vernemen wij, dat de tweede dochter van den patih van Magelang, Raden Adjeng Siti, in de afgeloopen maand haar kleinambtenaarexamen heeft afgelegd en met „ruim voldoende" geslaagd is.

De oudere dochter van den patih, Dara Adjeng Soekartamah, zal naar alle waarschijnlijkheid naar Batavia gaan om daar voor onderwijzeres te studeeren.

De patih heeft zijn aanvankelijk weinig tegemoet komende houding jegens Boedi Oetomo laten varen, en is thans een ijverig lid geworden van de afdeeling Magelang.

Waaraan de terughoudendheid van vroeger geweten moet worden is niet bekend. Men is er slechts erkentelijk voor, dat hij thans zijn' weinig bemoedigende houding heeft prijs gegeven.

Onder de „D i n g e n v a n d e n D a g" geeft het B a t. N i e u w s b l a d zonder commentaar een brief uit de inlandsche wereld weer:

In het B a t a v i a a s c h N i e u w s b l a d van 28 Juni jl. las men onder de rubriek „Benoemingen enz." dat door den directeur van landbouw zijn benoemd: tot tijdelijk inlandsch assistent-landbouwkundige: Raden Wiradipoera, Raden Moeso, Raden Koosman, Raden Kartawibowo, de eerste eervol ontslagen als d i s t r i c t s s c h r ij v e r te Panembong afdeeling Limbangan; de tweede thans m a n t r i p o l i t i e te Tjilatjap (Banjoemas); de derde thans tijdelijk m a n t r i l a n d b o u w k u n d i g e op het demonstratieveld te Koetoredjo, afdeeling Djombang (Soerabaja) en de vierde thans s c h r ij v e r bij den controleur van Wlingi (Kediri).

Deze benoemingen bewijzen weder, hoe het ambt van inlandsch bestuursambtenaar tegenwoordig minder begeerd wordt. De vier genoemde personen zijn gediplomeerden van de landbouwschool te Buitenzorg, de eerste, tweede en derde zijn in het bezit van het diploma driejarigen cursus.

De eerste, tweede en vierde zijn tevens gediplomeerden van de opleidingsschool voor inlandsche ambtenaren vijfjarigen cursus, terwijl de derde afkomstig is van een hoogere burgerschool, waar hij in het vierde studiejaar zat.

Meerdere toelichting acht ik overbodig, aangezien oorzaak en gevolg van den veranderden geest u bekend zijn.

Bandoeng, 4 Juli.

(w.g.) MARTA ADMADJA.

Onderwijs in het Hollandsch aan Inlanders.

Hierover lezen wij in het B a t. N i e u w s b l.:

Er is weder nieuw bewijs van den drang naar onderwijs bij den Javaan in het algemeen. Ditmaal niet alleen van jongelui uit de beste javaansche kringen, maar bij volwassenen uit alle kringen en lagen der inlandsche wereld. Vrijdag den 2en Juli werd te Petodjo Ilir een cursus geopend voor volwassen inlanders, mannen en vrouwen waar zij gratis onderwijs in het hollandsch kunnen krijgen. En er zullen nog twee van zulke cursussen worden geopend, een in Gang Kwini en één op Pasar Baroe. De assistent-resident heeft gaarne zijn toestemming verleend tot het openen van deze cursussen, toen hem daarom gevraagd werd.

De cursussen worden gegeven door gouvernementsonderwijzers te Batavia. Het aanbod is uitgegaan van de heeren W. Karssen, onderwijzer der eerste klasse bij het europeesch lager onderwijs, en

[illegible] onderwijzer in het nederlandsch aan J. R. ter Laan, onderwijzer in het nederlandsch aan de school tot opleiding van inlandsche artsen. De de school tot opleiding van inlandsche artsen. De afdeeling Weltevreden van Boedi Oetomo heeft natuurlijk dadelijk dankbaar het edelmoedige aanbod der beide heeren aangenomen, en dezen zelf hebben nog andere onderwijzers weten te vinden, die vier avonden in de week gratis zullen wijden aan het l.s geven.

De studietijd is onbepaald. Men wenscht toch hen onder de inlanders, die gaarne hollandsch leeren willen, in de gelegenheid te stellen zich in deze richting te bekwamen. De animo voor dit onderwijs is buitengewoon groot. Men begint met honderd en twintig leerlingen ongeveer. Verscheidene hiervan zijn inlandsche klerken en schrijvers op gouvernements- of particuliere bureaux, verder kantooroppassers, handelaren en ambachtslieden.

„Godsdienst" in de Minabassa.

Wij lezen in de Java Post van 3 Juli een brief uit de Minahassa over stoken van Protestantsche tegen Katholieke zendelingen in het blad van eerstgenoemden, de Tjehaja Siang.

De schrijver in het Katholieke weekblad geeft voor die aanhitserijen de volgende reden op:

„De heeren zendelingen leggen het er op aan, om ons uit de Minahassa te verbannen. Het is hun eenig streven, hier het monopolie te hebben, alleenheerscher te zijn, geen andere goden naast zich te dulden. Zoo dit waar is, is het eenige middel, om dat te verkrijgen: ons in ruzie te wikkelen en dan te kunnen getuigen: de godsdienstvrede, de rust en orde in de Minahassa is verstoord, omdat in dit protestantsche gewest katholieken geduld worden; de pastoors zijn er de oorzaak van, want eerst na hun komst is de wanorde begonnen. Blijven zij hier, dan wordt de Minahassa een land van bloedige godsdienstoorlogen, het christelijk huisgezin wordt uit elkaar gerukt, zonen staan op tegen hun vaders enz. enz. En dat alles alleen, omdat er hier pastoors zijn. Zet ze er dus uit.

„Zoo schrijven ze zelf elk jaar in hun jaarverslag. Nu wij zwijgen op al dien groven laster, en noch op den kansel, noch in ons privaat gesprek, noch in hun maleische blaadjes een woord van verweer uitspreken, worden ze nog overmoediger, omdat hun toeleg mislukt en verspreiden ze de onmogelijkste verdachtmakingen om ons te dwingen ons geduld te verliezen., Maar goddank, wij zwijgen nog, hoe zwaar het ons ook valt.

„Gingen wij ons te weer stellen ten aanhoore van het Minahassa-volk, dan hadden de heeren zende'ingen hun zin en zou het gouvernement het misschien nuttiger oordeelen, dat wij, als laatst aangekomenen en met betrekkelijk minder geloovigen achter ons, de Minahassa ontruimden. En dit zou ons meer bedroeven dan de tegenwoordige toestand van smaad en verdrukking. Immers, nu neemt ons getal van ongeveer 9000 katholieken, in spijt van die eer-roof-campagnes, toch nog toe, schoon talloozen worden tegengehouden. Maar moesten wij de Minahassa verlaten, dan ging misschien weer alles te niet, evenals vroeger die bloeiende gemeenten van kath. Minahassers, van de geheel kath. Sangir- en Talauer-eilanden, zelfs die van Bolaäng Mongondoe, met zijn 50.000 katholieken te loor gingen na de uitdrijving der katholieke priesters."

Tot zoover het Katholieke blad.

Blijkbaar tjotjokt het in de Minahassa tusschen de „rechtsche partijen" niet zoo goed als in Nederland, merken de Europeesch-Indische bladen op.

De Chineezen politiek der Indische Regeering.

Naar aanleiding van het bezoek, door den nieuwbenoemden Nederlandschen Gezant te Peking, Jhr. Beelaerts van Blokland, gebracht aan Java, maakt het Soer. Hbl. de volgende opmerkingen:

„Het is gebleken, dat de gezant zich volkomen bewust is van den ernst der vraag, hoe de Chineezen ten aanzien hunner nationaliteit moeten worden beschouwd en behandeld.

Het is evenwel een feit, dat Nederland met zijn wet op het Nederlandsch onderdaanschap ongeveer tien jaren te laat is. In zulke zaken is Nederland niet voortvarend. Gemakkelijk kon China ons dus voor zijn met een wet op de Chineesche nationaliteit.

Laat dit de Regeering niet afschrikken. Een Chineesche wet beteekent zoo weinig in de practijk, vooral als zij naar buiten werken moet. Is het niet teekenend dat onlangs, toen er sprake was van de vestiging van een Chineesch consulaat te Hongkong een groote petitie door de Chineezen aldaar werd op touw gezet om het consulaat te weren. Zoo denken Chineezen te Hongkong — dat is dicht bij het vuur — over de zegeningen van het Chineesch bestuur.

En zouden de Chineezen, vooral de peranakans, het in Indië anders doen? Chineesche commissarissen, gezanten, consuls, vice-admiraals enz. enz. mogen gekomen zijn, zij hebben allen... geld gevraagd.

De Nederlandsche en de Ned.-Indische regeeringen zijn niet onkundig van den toestand, al merken wij er weinig van. Alleen: de Indische regeering tast niet toe.

Een Chineesche vloot-demonstratie is niet te vreezen. De Regeering kan gerust doen wat zij meent te moeten doen. Maar bovenal moet zij voorkomen, dat te eeniger tijd de Chinees in Indië tegen haar maatregelen in verzet komt. De overmoed behoort onmiddellijk gestraft te worden. De belhamels der hyper jong-Chineezen, — zij laten in den jongsten tijd weinig van zich hooren — kunnen op een eilandje alleen gelaten worden met hun rumoerig gedoe en tegenover de anderen behoort in acht genomen te worden: strengheid, waar het de onderwerping aan 's Lands wetten geldt, mildheid in het verleenen van vrijheid en recht."

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. sluit zich bij deze opmerking aan, zeggende: Op den voorgrond sta: afschaffing van de dwaze beperkende bepalingen, waardoor nijvere en rustige ingezetenen — en dit zijn de Chineezen grootendeels — noodeloos worden belemmerd.

Maar daarnevens: gééne vrees voor dat wat niet te vreezen is. Een beperking van de immigratie; voor zoover Java betreft sluiting van dit eiland voor nieuwen invoer. Aangenomen, dat Java overbevolkt is en er op maatregelen dient te worden gezonnen, om het teveel naar andere eilanden af te leiden, dan is het toch al te dwaas dat men hier maar rustig toelaat dat honderden paupers van elders den strijd om het bestaan voor de kinderen des lands komen verzwaren.

En onder die „kinderen des lands" verstaan wij zoowel de Indo's en Creolen als de Inlanders en hier geboren Chineezen; zij allen hebben er gezamenlijk belang bij, dat de Nederlandsch-Indische Regeering zelf het hecht in handen houdt en niet onder druk van buiten (teweeggebracht en bevorderd door vaderlandsloos en op den duur voor hen zelf gevaarlijk gestook van binnen) maatregelen moet nemen.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In de zitting der Koloniale Staten van den 7en Juli l.l. werd het ontwerp-verordening betreffende een spoorwegopname van Paramaribo naar Voorzorg en peilschaalwaarnemingen aan de Saramacca- en Coesoewijne-rivieren aangenomen.

De heer F. C. Curiel is door den gouverneur benoemd tot onder-voorzitter der Koloniale Staten, in de plaats van wijlen den heer F. C. Gefken.

De verkiezing van een lid in de Koloniale Staten in de plaats van wijlen den heer F. C. Gefken was bepaald op 3 dezer.

In een Bulletin van het Landbouwproefstation is het verslag opgenomen van een proef met de bereiding en verzending van copra, onder leiding van den toenmaligen districts-commissaris Van Romondt in het district Coronie.

Uit de gegevens van het verslag valt af te leiden, dat de proef met goeden uitslag werd bekroond.

Toch komt de schrijver, na zeer uitvoerige berekeningen, tot de slotsom, dat de kleine landbouwer in Coronie meer voordeel behaalt, indien hij, zooals tot nu gebruikelijk, de kokosnoten of de daaruit bereide olie in de kolonie verkoopt. De geheele productie van Coronie (die schrijver op 2 millioen noten schat) wordt door de binnenlandsche consumptie opgenomen. Eerst wanneer de overproductie ontstaat, of wanneer de marktprijzen mochten dalen, zou het, naar des schrijvers meening, aanbeveling verdienen den uitvoer van copra op groote schaal ter hand te nemen.

Door onder contract verbonden ondernemingen en door den kleinen landbouw, zijn den 3en Juli l.l. geleverd 5515 bossen bacoven, of 4244 4/6 volle bossen.

Hiervan waren 2332 9 hands bossen, 1927 8-hands, en 1256 7-hands.

Afgekeurd werden 447 bossen of 7½%.

Naar „Onze West" vernam, zijn per stoomschip „Parika" 1200 jonge planten van muscaatnoot aangevoerd voor de pl. Belwaarde.

Het vaarplan der vruchtenbooten heeft een kleine wijziging ondergaan. De stoomers „Marowijne" en „Saramacca" zullen in het vervolg, op de reis van Paramaribo naar New-York, Barbados en Trinidad aandoen en niet meer, zooals tot nu toe, alleen Barbados.

De vruchtenbooten vormen dus thans een weke-

lijksche verbinding met Trinidad en niet meer een veertiendaagsche.

De heer J. B. N., die in April 1905 wegens frauduleuzen invoer van opium werd veroordeeld tot een boete van *f* 54.000 subsidiair een jaar gevangenisstraf, en die toen de kolonie verliet, is per s.s. „Parika" teruggekeerd. Men beweert, dat van gezaghebbende zijde was verklaard dat het vonnis verjaard en de heer N. dus vrij kon terugkeeren.

De procureur schijnt die meening niet te deelen, want de heer N. werd in het fort Zeelandia in verzekerde bewaring gesteld.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het wordt tegenwoordig voor den inboorling hoe langer hoe moeilijker om aan den kost te komen, zegt Djagadolok in de **Pemberita Betawi**. Dit moet men aan velerlei oorzaken toeschrijven. Volgens de ouden van dagen kon men vroeger gemakkelijker een middel van bestaan vinden dan thans, niettegenstaande de menschen toen misschien niet zoo bekwaam en ontwikkeld waren als de hedendaagsche. Indien men oudtijds slechts van zijn grond moest leven, kon men het beter hebben dan nu. Wat is daarvan de reden? vraagt schrijver. Vroeger telde Java niet zooveel inwoners als tegenwoordig, antwoordt hij. Er waren nog uitgestrekte bosschen, waarin men boschproducten kon inzamelen. Die bosschen zijn langzamerhand verdwenen en herschapen in bouwvelden en woonerven. Men kan zeggen, dat er tegenwoordig bijna gebrek bestaat aan terrein voor den aanleg van droge en natte rijstvelden, tengevolge van de sterke toeneming der bevolking. Daarbij komt nog, dat men weleer niet veel geld noodig had; er werd weinig gekocht. Men voedde zich met de producten van zijn grond en hulde zich in zelfvervaardigde kleedingstukken. In den tegenwoordigen tijd gaan de menschen van alles koopen. Toen er nog geen zwavelstokjes waren, maakten wij ons vuur aan door middel van een stuk staal en een vuursteen of men wreef twee stukken droog hout tegen elkaar, wat geen rooden duit kostte. Tegenwoordig loopt ieder met een doosje lucifers, dat hem op anderhalven cent te staan komt, in den zak. Vroeger bestonden onze cigaretten uit tabak, gewikkeld in gedroogde palmbladeren, maar tegenwoordig rooken zelfs de eenvoudigste mannen dure cigaretten en sigaren, zij schamen zich om de zelfgemaakte cigaretten van palmblad te rooken in gezelschap of op een feest. Vroeger werden alle kleederen in huis geweven of gebatikt, doch tegenwoordig kleedt men zich in geïmporteerd gebloemd katoen, linnen, laken, tricot, mohair, uit Europa, dat men zich tegen vrij hoogen prijs aanschaft. Vroeger verlichtte men zijn huis met olielampjes, welke men met zelf bereide klapper-, katjang- of djarak-olie vulde; tegenwoordig brandt men petroleum of gasoline, welke men koopen moet. Voorheen waren wij tevreden, indien ons huisraad bestond uit een b a l é b a l é (rustbank) en een matje, beide zelf vervaardigd; heden ten dage moet men tafels, stoelen, banken, ledikanten, fraaie spiegels en schilderijen, klokken enz. hebben, die veel geld kosten. Ook worden vele artikelen niet meer in huis vervaardigd, omdat men meent ze tegen lagen prijs en van betere kwaliteit te kunnen koopen. Vandaar, dat de inboorling hoe langer hoe meer in handigheid en bedrevenheid achteruit gaat en van de vakkennis zijner voorvaderen vindt men bij hem geen spoor meer. Daarbij komen nog de slechte gewoonten, die hij zich gaandeweg meer en meer heeft eigen gemaakt, namelijk: het opiumschuiven, de drankzucht, de dobbelzucht en de omgang met slechte vrouwen. De eerste twee heeft hij van vreemden geleerd, de andere twee zijn hem aangeboren. Volgens de overlevering wist men tijdens den bloei van het rijk P a d j a d j a r a n niet wat opium was. Dit heulsap leerden de Javanen kennen nu ongeveer duizend jaren geleden, tijdens het bestaan van het Hindoerijk M a d j a p a l i t, toen Java door Chineezen werd bezocht. Aanvankelijk kenden slechts de strandbewoners het opium, later maakten ook de menschen in het binnenland en in het gebergte daarmede kennis. Tegenwoordig weet ieder wat opium is. Wie eens opium geproefd heeft, verlangt het voor de tweede, derde, vierde maal te gebruiken en ten slotte raakt hij er aan verslaafd en wordt een opiumschuiver. In den regel is de opiumgebruiker physiek niet sterk, hij baadt zich niet, is lui en als hij, door geldgebrek gedwongen, het schuiven laten moet, wordt hij ziek.

Oudtijds kenden de Javanen slechts gegisten palmwijn en onder den naam van b e r e m, een drank, gestookt uit kleefrijst (k e t a n). Beide alcoholica waren niet erg smakelijk. Toen de Chineezen kwamen, brachten zij de arak mede, die een beteren smaak had. De Europeaan leerde hem brandewijn, jenever, rhum, wijn, whiskey en andere lekker smakende dranken kennen. In den beginne maakte men van sterken drank alléén gebruik op feesten, waarbij gedanst werd (t a j o e b a n). Langzamerhand echter was het een middel voor den inboorling geworden om in een aangename stemming te komen, als hij bezoek krijgt of kennissen om zich heen vereenigt. Ten slotte is de drank een onontbeerlijke lekkernij voor hem geworden en als hij niet gedronken heeft, is hij niet in zijn humeur en gevoelt hij zich lusteloos. Een dergelijk persoon noemt men een dronkaard (pemabokan). Dobbelzucht is een kwaal, die verderf aanbrengt en aanstekelijk werkt.

Aanvankelijk speelt men alleen op feesten. Als men dit een paar keer gedaan heeft krijgt men er plezier in en noodigt men vrienden en kennissen ten zijnent op een speelpartijtje uit om den tijd te verdrijven. Ten slotte vergeet hij alles: zijn werk, zijn gezin. Als hij zijn geld opgemaakt heeft, verkoopt hij zijne bezittingen. Bezit hij niets meer, dan gaat hij uit stelen, en wordt een dief. Dezelfde toekomst staat ook hem te wachten, die omgang met slechte vrouwen zoekt.

Alwie zich aan een van die bovengenoemde ondeugden overgeeft, behoort niet meer thuis onder fatsoenlijke menschen; daarom, waarschuwt schrijver, moeten wij ze mijden, dan zullen wij in welvaart en achtenswaardigheid toenemen. Ten slotte spreekt hij de hoop uit, dat het aan de vereeniging B o e d i O e t o m o, die nu overal op Java hare vertakkingen heeft, gelukken moge om deze kwalen zooveel mogelijk te doen verdwijnen.

In de **Bintang Soerabaja** vertelt A n g g o n o, hoe het in de diepe binnenlanden toegaat.

Een opdracht, welke hij ten uitvoer moest brengen, stelde hem in de gelegenheid om een kijkje te krijgen van hetgeen er in de desa alzoo omgaat. Hij zegt niet te hebben kunnen bemerken, dat de inlandsche ambtenaren zich daar eenige moeite hebben gegeven om hunne kennis te vermeerderen. Zij keken hem met wantrouwige blikken aan, als zij hem in dagbladen zagen lezen of brieven zagen schrijven, voor een dagblad bestemd. In hunne gesprekken bleven zij zeer laag bij den grond en als hij met hen sprak over den vooruitgang van de een of andere streek, maakte dit al heel weinig indruk op hen; meer dan eens stonden zij op en gingen heen, zeggende, dat zij het een of ander te doen hadden, een bewijs, dat het onderwerp hun geen belang inboezemde. Maar op de oude hormatsgebruiken waren zij zeer gesteld; het maken van sembahs en het zitten op den grond, als iemand voor hen verscheen, mocht men niet nalaten. O wee dengene, die zoo iets durfde achterwege laten! Hij kon er zeker van zijn, dat men hem met een zuur gezicht aankeek, op hem toornde, en hem verweet, dat hij geene manieren kende!

Volgens schrijver is het doel van de oprichting van desascholen o.m. om aan alle overbodige gewoonten en gebruiken een einde te maken. Maar hoe kan men verwachten, dat de onderwijzers dit in de hand zullen werken, wanneer de inlandsche ambtenaren nog zoo behoudend zijn? vraagt hij. De ouders in de binnenlanden verwachten, dat hunne kinderen op die scholen opgeleid zullen worden tot inlandsche ambtenaren. Zij kunnen er geen vrede mee hebben, dat de school slechts dient, om aan hunne kinderen een zekere mate van ontwikkeling te geven; zij zijn zelfs van oordeel, dat het niet noodig is iets te leeren, wanneer men toch moet voortgaan met den draagstok op zijne schouders te loopen of met den patjoel te werken.

De desa-onderwijzers verkeeren dus waarlijk in geen benijdenswaardige positie, verklaart schrijver aan het slot. Volgen zij de oude gewoonten, dan ontvangen zij een berisping van hun chef, den inspecteur van het inlandsch onderwijs, gaan zij daarentegen met de hedendaagsche beweging van Jong Indië mede dan krijgen zij geen leerlingen op school, want zij zullen tegenwerking ondervinden van de inlandsche ambtenaren, die nog al te behoudend zijn.

Men hoort dikwijls uit den mond van beschaafde en eerbiedwaardige personen, zegt B a g e l e n e e s in de **Perniagaän**, dat de Javaan niet te vertrouwen is. Een dergelijke uitlating veroorzaakt hartzeer verklaart hij, en men krijgt een gevoel of men aan het oor wordt getrokken. Maar dit is nu eenmaal het lot van den inboorling. Zegt men dit alléén om den inboorling te vernederen en hem een slechten naam te bezorgen, opdat hij in het oog van andere rassen minderwaardig worde geacht? Als enkelen ontrouwbaar zijn geweest, worden allen er op aangezien en in de dagbladen worden de fouten breed uitgemeten. Het spreekwoord zegt: „één druppel indigo kleurt in een geheele kan met melk." Inboorlingen en chineezen, beweert schrijver, worden in Indië als wezens van lagere orde beschouwd. Zijn er dan onder de Europeërs geen slechte exemplaren?

FEUILLETON.

Het hoogste Liefde-offer. *)

(Vervolg.)

Hij sloot haar daarop in zijn armen, en droeg haar naar de kamer, waarin haar vader gestorven was en van dat oogenblik af begon hun leven van leed en liefde.

L. werd gepensionneerd met den rang van generaal-majoor. Hij oordeelde al spoedig, dat zij niet konden blijven in het kleine huisje aan de kust der zee, en trok met haar naar de naast bijgelegen stad, waar zij de woning van een n a w a b, die failliet was gegaan, kochten, een somber, geheimzinnig oud huis met een tuin, die op een wildernis geleek en een diepen vijver, omringd door hooge boomen, waarin vroeger de harem-vrouwen zich baden. Haar dierbaar tehuis te moeten verlaten, zoo vol lieve herinneringen aan haar geliefden vader en aan haar jeugd, was Arabella's eerste smart in haar nieuw leven. Maar L. heeft nooit geweten, wat haar dit kostte. Zij begon vol moed voor haar vriend en voor zich zelve een nieuw tehuis te scheppen, overal poësie en schoonheid brengend. Gedurende een korten tijd wisten zij alle zorgen en angsten verre van zich te houden en met dichte oogen voor de wereld om zich heen, leefden zij hun eigen leven; vindende, zooals zij het ook vol vertrouwen verwacht hadden, alle geluk en tevredenheid in elkanders bezit. L. hield vele paarden; deze te koopen, te dresseeren en weder te verkoopen, was zijn genot en hij nam weldra — althans onder de inboorlingen, de plaats van Arabella's vader in. Maar naar mate de tijd verliep, begon hij zich te vervelen en terug te verlangen naar het geregelde, militaire leven, dat achter hem lag. Maar toch bleef Arabella voor hem, tot het laatst toe, het eenige wat waarde aan zijn leven gaf en haar zachte liefde, haar hartelijke toewijding en eindeloos geduld verminderden nooit.

Maar zij, arm, zacht vrouwtje, bewandelde een levensweg, waarvan niemand dan zij zelf wist, hoe somber en droef die was. Telkens en telkens kwam de vraag bij haar op: of zij niet gefaald had in hetgeen haar plicht was? Of zij het leven van den man dien zij liefhad, niet verwoest had in plaats van het mooier te maken?

De jaren verliepen, jaren van eenzaamheid en doodsche kalmte voor haar, en terwijl haar lippen glimlachten, haar oogen straalden van vurige toewijding, brak haar hart langzaam maar zeker. Terwijl haar vriend in zeker opzicht een vergoeding voor hun eenzaam bestaan vond in den vriendschappelijken omgang met de officieren van het nieuwe regiment bleef Arabella steeds alleen met haar wroeging en haar smart. Haar ouden vriend, den priester, had zij niet teruggezien. Zijn heilig gemoed kon een handelwijze als de hare niet begrijpen en alleen als boetelinge zou hij haar willen ontvangen. Ofschoon hij haar dagelijks in zijn gebeden gedacht, wilde hij haar alleen als biechtvader weder te woord staan, maar zij was te trotsch om hem te biechten, dat zij een onherstelbaren misslag had begaan. En voor Arabella's leven in diepe duisternis wegzonk, was hij de eeuwige rust binnengegaan.

En zoodoende vervolgde zij haar lijdensweg naar haar dierbaar Gethsemane, waar zij weende en worstelde en Goddelijke kracht en Goddelijke troost ontving om den doornenkroon te torschen, dien zij zich zelve had gekozen. Haar vermoeide voeten waren niettemin nog in staat den heuvel te beklimmen naar haar door den dood beschaduwde Calvariënberg. Voor de buitenwereld bleef zij steeds dezelfde: mooi, vriendelijk en zacht, de goede engel van haar vriend wanneer booze geesten hem overweldigden en trachtten hem aan zich te ketenen.

Zij wist, dat het einde spoedig daar zou zijn, want haar krachten namen snel af en zij vond den moed den man, dien zij zoo zielslief had, in Gods handen over te geven. Zij achtte het niet noodig hem te voren te waarschuwen, dat zij hem ging verlaten; zij klampte zich niet aan hem vast, omdat zij gevoelde, dat zij gezondigd en geleden had, maar ook geboet en overwonnen.

(Wordt vervolgd.)

roept hij uit. Percentsgewijze valt de rekening zeker niet in het voordeel van den blanke uit. Dat inlandsche ambtenaren zich wel eens aan misbruik van vertrouwen schuldig hebben gemaakt, is grootendeels aan het Gouvernement te wijten, vindt hij, want zij worden te slecht betaald. Europeesche ambtenaren, aan wie 's Lands gelden worden toevertrouwd, ontvangen véél hooger salaris en toch leest men in de bladen wel van ontvangers, die zich aan de kas vergrepen, de boeken vervalscht hebben. Hij noemt eenige voorbeelden. Onlangs las hij een oproeping voor een javaanschen administrateur eener geldinstelling op een bezoldiging van *f* 75 's maands, terwijl een europeaan voor diezelfde betrekking gesalarieerd zou moeten worden met minstens *f* 150 's maands.

In de **Pertja Barat**, — het Sumatraansche blad, dat geredigeerd wordt door twee kranige Battaks, gebroeders Dja Endar Moeda en Dja Endar Bongsoe — bespreekt Aminoellah in het nummer van 3 Juni j.l. nogmaals het nut van de boekenzendingen van het Alg. Nederl. Verbond. Zooals ook in het laatste artikeltje in het Battak-nummer van Neerlandia werd medegedeeld, zijn op verzoek en door tusschenkomst van den heer R. Soetan Kasajangan Soripada, die thans te Leiden studeerenden Battak-onderwijzer, volledige stellen Nederlandsche leerboeken gezonden voor de Inl. scholen te Penjaboengan, Kota Nopan, Siboga en Padang Sidempoean, waar de Bataks er bizonder mee ingenomen zijn. Schrijver spoort dan ook zijne collega's onderwijzers en alle Inl. hoofden warm aan om lid te worden dier nuttige vereeniging. De drang tot onderwijs ook in de Nederl. taal neemt bij de Battaks meer en meer toe. Moge hun daartoe ook de gelegenheid gegeven worden!

WAT DE CHINEES VERTELT.

In hare rubriek „Zaterdagsche causerie" bespreekt de **Bintang Soerabaja** de denkbeelden van een aanhanger der Jong Chineesche partij omtrent de door de chineezen te Batavia naar aanleiding van de beweging, in het leven geroepen ten gunste van een naar hunne meening, onschuldig veroordeelden rasgenoot. Deze bedachtzame chinees vindt, dat zij aan de chineesche kwestie in Ned.-Indië geen goed doen. Zij moeten, zegt hij, den toorn van het bestuur niet opwekken. Zulks zou hen van het doel afbrengen, ook al konden zij deze zaak winnen. Zij moeten slechts trachten om meer vrijheid te krijgen, o.a. het recht om hunne hoofden zelf te kiezen. Op dit oogenblik hangt het verkrijgen van het ambt van chineesch hoofd slechts van ce goedheid af van hen, die het ambiëeren. Elke sin khè (= nieuwe gast, zoo noemt men den in China geboren chinees in Ned.-Indië) die geluk heeft gehad om veel geld te verdienen, kan het worden, ook al weet hij zich slechts in gebroken maleisch verstaanbaar te maken.

De **Bintang Soerabaja** vindt, dat tot dusverre de politiek van het Ned.-Ind. Gouvernement slechts bestaat in het luchtig heenstappen over alles, wat den chinees betreft. Men hoort wel praten van aanstaande regelingen, maar maanden zijn reeds voorbijgegaan, zonder dat er iets gebeurd is. Daardoor hebben de chineesche emigranten alle vertrouwen verloren. Velen van hen wenschen volstrekt niet als chineesche onderdanen beschouwd te blijven, maar zij verlangen wèl verlost te worden van de passenregeling, onttrekking aan de rechtspraak van den gewonen policierechter (policierol) en bescherming tegen de vernederingen door de mindere politiebeambten. Onlangs, vertelt het blad, werd een chinees vervolgd omdat hij zich een dertig meters van de marktgrenzen had verwijderd en er in zijn pas vermeld stond dat hij op de markt mocht verkoopen. Een andere chinees, die 70 meters ver was gegaan, werd met rust gelaten, omdat hij een vriend was van den inlandschen policiebeambte.

Met het idée, dat de chineezen hunne hoofden zelf zullen kiezen, kan het blad zich wel vereenigen. Maar op dit oogenblik is de keuze van candidaten nog niet ruim. Personen, die voldoende ontwikkeld zijn om belangrijke zaken in behandeling te nemen, en opwegen tegen europeanen, die in het bezit zijn van een diploma van het groot-ambtenaarsexamen zijn er niet veel. Eerst wanneer de aansluiting tusschen de hollandsch-chineesche school en de hoogere burgerschool zal zijn verkregen, zal men geschikte personen daartoe kunnen vinden. Maar zouden deze zonder bezoldiging wel chineesch hoofd willen zijn? vraagt het blad.

INGEZONDEN.

Insulinde ontwikkelt zich.

Na de verbazend snelle vlucht van Japan in alles wat techniek betreft, waardoor in korten tijd leger en vloot wonderen verricht hebben, ontwaakt geheel Azië. De eenvoudigheid en matigheid der Aziaten zal hen weldra, ook op het gebied van industrie en kunst, op een hoogte brengen, waarvan het zenuwachtige Europa verbaasd zal staan. De origineele kunstzin der Aziaten zal, vermeerderd en verbeterd met de uitvindingen van Amerika en Europa, wonderen verrichten. Reeds nu treden in Insulinde ontwikkelde en goed gezinde inboorlingen op den voorgrond, ons verbazende door hun kennis en verstandsuitingen in taal en geschrift. Ik noem slechts: R. M. Noto Soeroto, om hier een voorbeeld aan te halen. De tijdgeest werkt, remmen is onmogelijk, slechts met veel tact en verstand leiden en voorbereiden. De blanke heerschers moeten zich aan het hoofd der beweging stellen. Gouverneur-Generaal van Heutsz geeft een navolgenswaardig voorbeeld.

Maar er is meer! Er zijn Scylla's en Charibdis' te omzeilen! Daar de Godheid alles op aarde — en hoogstwaarschijnlijk overal in het oneindige Heelal — bezieling en leven geeft, is het noodzakelijk, dat alle menschen, onverschillig van welk ras en van welke kleur, zich tot Haar wenden, met de bede om kracht en goedheid door den geest dier Godheid, waarvan de menschenziel een deel is. Er moet gestreefd worden naar eenzelide Godsvereering, onafhankelijk van hetgeen leeraars als Mozes, Boedha, Jezus, Mohameden anderen verkondigden. De verschillende leerstellingen door hen met een goed doel geopenbaard maar door priesters verbasterd, kunnen tot richtsnoer genomen worden, overeenkomstig den aard van het volk, maar de aanbidding der eenige Godheid: het Godsgevoel, dat elk denkend schepsel doorstroomt, moet bij allen de hoofdzaak wezen.

Zonder die algemeene Godsvereering, dat algemeene Godsgevoel, zal alle ontwikkeling slechts voeren tot grooten haat jegens de andersdenkenden, tot strijd en vernietiging van het zwakkere door het sterkste en talrijkste ras.

Zou een verbroedering der verschillende religiesbelijdende-volken en genootschappen een hersenschim zijn? Ik wanhoop daaraan niet, al zal de verwezenlijking veel geduld, bekwaamheid en zachtzinnigheid vereischen. Wellicht dat door herhaalde Religie-Congressen zoo iets te bereiken zal zijn. In alle gevallen zal, zoowel de Islam als de Christen-Kerkleer, het Boeddhisme als het Judisme, alles wat naar Fabelleer en bijgeloof zweemt, over boord moeten werpen.

„De taal is gansch het Volk", heeft een beroemde Vlaming gezegd. En zoo is het. Al zullen veel inboorlingen van Insulinde trachten Hollands te leeren, het blijft voor hen een vreemde taal. Vreemde talen te leeren is ten allen tijde een teeken van geleerdheid geweest en moet dus worden aangemoedigd. Ongelukkig is het Hollands een zeer lastige taal, zoowel wat de uitspraak met de veel overbodige ch's betreft, als door de taalregels. Een vernuftige Brit heeft van het Engels' zulk een praktische taal gemaakt, zoo gemakkelijk aan te leeren, dat het in de moderne tijden de ware wereldtaal wordt. Hervorming van het Hollands' en — zoo men wil, ook met het oog op het Vlaams en de taal in Zuid-Afrika — is dus dringend noodig.

Zutfen, 28 Juli 1909.

K. H. O. VAN BENNEKOM.

In het vorige ingezonden stuk van den heer v. B. kwam een dwaze drukfout voor. Het woord „materiaal" daarin moest natuurlijk zijn: martiaal.

Red.-Com.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode t/m 7 Juli '09.
De Sumatrapost t/m 7 Juli '09.
Het Soer. Handelsblad t/m 6 Juli '09.
Weekblad van Indië No. 6 en 7.
La Quinzaine Coloniale No. 7 en 8.
De Banier No. 27.
Stem v. Indië No. 24 en 25.
Deutsche Kolonial Zeitung No. 26 en 28.
Handelsberichten Min. v. Landbouw No. 124.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 25.
Javasche Courant No. 52 en 53.
Bandera Wolanda No. 35.
De Indische Mercuur No. 31.

Van Vreemde Koloniën.

Alcohol in de tropen.

De „Société de Pathologie exotique" te Parijs heeft ten aanzien van den alcohol-invoer in de kolonie hare wenschen kenbaar gemaakt en daaraan de volgende overwegingen doen voorafgaan:

1e. dat in de warme, meer dan in de gematigde luchtstreken de alcohol de meest werkdadige en meest verbreide factor is voor de degeneratie der inheemsche rassen, en daarom den weg bereidt voor de tuberculose;

2e. dat zoo ook de alcohol een bron van inkomsten oplevert en in vele gevallen de voornaamste bron uitmaakt voor de koloniale financiën, het niet minder waar is, dat hij tevens oorzaak is, dat de gevangenissen, toevluchtsoorden en ziekenhuizen worden bevolkt; dat dit gif, zijn werk doende, de langzame verdwijning voorbereidt van de onder onze voogdij geplaatste volkeren; en dat uit een drieledig oogpunt van beschaving, menschelijkheid en ontwikkeling der kolonie de plicht op ons rust om de inboorlingen tegen het kwaad, dat hen uitroeit, te beschermen.

Uithoofde van die overwegingen wenscht de vereeniging:

1e. dat de invoer van alcohol als ruilwaar in de fransche koloniën worde verboden;

2e. dat van alle alcoholische dranken een hoog recht worde geheven, en dat het percentage aan alcohol beperkt zij;

3e. dat het aantal verkoopplaatsen van geestrijke dranken wettelijk worde vastgesteld;

4e. dat het loon der inboorlingen nimmer noch ten deele, noch geheel in alcohol worde uitbetaald, en dat zware straffen op dit treurig bedrijf worden gesteld;

5e. dat munten worden ingevoerd om de diensten van inboorlingen te vergoeden, ten einde het schandaal van den alcohol als betaalmiddel uit den weg te ruimen;

6e. dat de verkoop van alcoholische dranken verboden worde buiten de wettige verkoopplaatsen en wel met name te verbieden in de voor de inlandsche arbeiders bestemde cantines bij de werkplaatsen, op de landbouwondernemingen, of bij de magazijnen.

Engeland en Belgisch Congo.

Onlangs heeft het engelsch Lagerhuis weder gelegenheid gehad, zich met de zaken van een ander in te laten, toen, naar aanleiding van eene interpellatie in dat Huis, de minister van buitenlandsche zaken, sir Edward Grey, zich over de quaestie uitliet in den volgenden zin:

De engelsche regeering zou terugkrabbelen? Heelemaal niet. België wist, waar het zich aan te houden had om te verkrijgen, dat de annexatie van den Congo-staat door België zou worden erkend door de engelsche regeering. Deze had haar standpunt voldoende uiteengezet. Zoolang de gedwongen arbeid in den Congo-staat bestaat en de vrije handel er niet gewaarborgd is, kan de engelsche regeering niet tot de erkenning overgaan. Van Belgische zijde is geklaagd over het optreden der Congo Reform-Association in Engeland. De engelsche regeering heeft heelemaal niets met die vereeniging uitstaande, maar sir Edward wil wel verklaren, dat die vereeniging wel vereeuwigt, wat in de diepte van het gemoed van het engelsche volk wordt gevoeld. Maar om kort te gaan — Engeland kan, zoolang de huidige toestanden blijven gehandhaafd, zijne goedkeuring niet verleenen aan de annexatie van den Congo door België, maar de engelsche regeering wenscht, alvorens hare verdere gedragslijn te bepalen, af te wachten, wat de uitkomst zal zijn van de reis van den belgischen minister van koloniën, Renkin, die zich op het oogenblik in den Congo bevindt.

Velen, die niet met de détails der Congo-aangelegenheden vertrouwd zijn, zullen zich nog steeds afvragen, wat Engeland toch bewegen kan, zich met de toestanden in te laten van een land, waar juist dezelfde toestanden worden aangetroffen als in engelsche, fransche, duitsche en portugeesche koloniën in Afrika, met dat verschil evenwel, dat Belgisch-Congo in alle opzichten op die koloniën van andere natiën een grooten voorsprong heeft.

Engeland veroordeelt den gedwongen arbeid in Belgisch-Congo; het heeft zelf een belastingstelsel in verschillende koloniën in Afrika ingevoerd, volgens hetwelk ja een hoofdgeld moet worden betaald, dat evenwel bij gebreke aan contanten in arbeid moet voldaan worden, hetgeen daar contanten in den regel ontbreken natuurlijk ook regel is.

In den Congo-staat, die toch ook moest leven, en

van zijn leven zoodanig blijk gaf, dat daar de slavernij en de slavenjachten tot het verleden behooren en de bevolking er voor degeneratie door een verbod op den alcoholinvoer is behoed, was men zoo eerlijk tot de inboorlingen te zeggen: ge hebt geen contanten, brengt uw belasting dus op in arbeid. In de engelsche koloniën wil men den schijn en zegt: Gedwongen arbeid is slavernij. Ge hebt wel geen geld, maar toch verlangen we van u een hoofdgeld, om aan te vullen wat er nog te kort komt, na inkomst der hooge invoerrechten, waardoor we willen trachten u den smaak van den alcohol te ontnemen. We verlangen van u een hoofdgeld, omdat dit een menschwaardige belasting is. Maar indien ge, uit hoofde van gebrek aan contanten, die belasting in arbeid wilt opbrengen, willen we u dat wel toestaan, maar ge zult dan wel begrijpen, dat dit een vrijwillige daad uwerzijds is, waarvan de consequentiën op uw eigen hoofd neerkomen.

De bevolking der engelsche koloniën was niet overal in staat, de juistheid van deze laatste redeneering in te zien, en in Sierra Leone was een bloedige opstand daarvan het gevolg. Maar in de meeste engelsche koloniën in Afrika is, dank zij het stelsel van onmiddellijk toe te slaan en de bestuursinzichten op genoegzaam hardhandige wijze in te prenten, de gewenschte uitkomst verkregen. Onlangs nog is in eene landstreek in Nigeria, waar kort te voren hevig gevochten werd, een voor de richtige uitoefening van het gezag noodige groote verkeersweg door de bevolking aangelegd, op welwillende aanwijzingen van de engelsche autoriteiten. Dezen gelastten toch niet te werken aan de wegen; dat zou slavernij wezen. Zij gaven vriendelijke aanwijzingen met een welwillend beroep op Hotchkiss, Maxim, Gatling en Lee Enfield, om aan die aanwijzingen eenige kracht bij te zetten. Dan gaat de bevolking, wetende, dat anders de roode haan om hare daken zal kraaien, immers vrijwillig aan den arbeid, en de schijn is gered.

Engeland wil den vrijen handel voor zijne onderdanen in den Congo. Niemand belet eenigen Engelschman, om de katoentjes van Lancashire in den Congo te slijten, of messen en snuisterijen van Birmingham. Alleen kunnen de liverpoolsche reeders geen dranken naar den Congo verschepen, omdat daar de invoer van alcohol is verboden. En de caoutchouc van den Congo wordt niet door hunne schepen naar de liverpoolsche markt vervoerd, maar gaat aan boord van belgische schepen naar de concurrente in Antwerpen. Wel is ook het engelsch kapitaal sterk vertegenwoordigd in de belgische maatschappijen, waaraan in den Congo, evenals dit in het engelsch Oeganda en Fransch Congo het geval is, uitgestrekte terreinen in concessie zijn afgestaan, maar men herinnert zich nog in Engeland, welke schatten door den roofbouw in Nigeria door de palm-oil-ruffians werden verdient, en beplukt het recht van den inboorling van Belgisch Congo op het geheele oppervlak en op het daar aanwezige caoutchouc, opdat dan zeker engelsche caoutchouc ruffians het land kunnen afschuimen, voor een appel en een ei het door roofbouw gewonnen product kunnen opkoopen en met engelsche schepen naar de liverpoolsche markt vervoeren.

Dit is het, wat de Congo Reform Association verlangt, die vereeniging van handelsmannen, die door hun mooie praatjes het engelsche volk in de luren hebben gelegd, zoodat dit aan hunne humaniteitsbeginselen gelooft, ze zuiver voor het eigen belang werken.

Wie aan dit laatste twijfelt, moet slechts vernemen hoe Morel nu ook weer aan België verwijt, dat het thans de mijnen van Katanga bezit, die toch feitelijk gelegen zijn in eene streek, welke gevoegelijk tot Rhodesië moet worden geacht te behooren. Hij verneme slechts, hoe Morel, de man van de Congo Reform Association, in de Times de aandacht vestigt op het feit, dat een deel der uit het als domein aangemerkt gebied in den Congo getrokken inkomsten is gebruikt, om aandeelen te nemen in eene caoutchouc-maatschappij, die op het schiereiland Malakka eene concessie heeft bekomen.

Het is wel duidelijk, dat dit zoozeer van afgunst sprekend standpunt van de voornaamste woordvoerders der Congo Reform Association niet datgene is waarop sir Edward Grey doelde, toen hij zeide dat die vereeniging het gevoelen van het engelsche volk weergaf.

Het engelsche volk is zeer handig op de in Engeland gebruikelijke manier bewerkt. Men heeft het allerlei gruwelverhalen opgedischt en het zijn roeping voorgehouden, die het nog steeds terende op hetgeen het voorgeslacht deed tot afschaffing der slavernij, voor zich opeischt — de bescherming van alle, niet onder engelsche vlag verdrukte rassen. Men heeft het zijn recht voorgehouden om in deze tusschenbeide te treden, door dit recht te ontleenen aan eene voor meer dan eene uitlegging vatbare paragraaf in het traactaat van Berlijn, waarbij de toestand in het Congo-bekken werd geregeld.

Wat die roeping van het engelsche volk betreft, welke herhaaldelijk op den voorgrond werd gesteld als noodig om daaraan ten opzichte juist van den Congo te voldoen, is het tevergeefs geweest, dat in Engeland zelf herhaaldelijk stemmen opgingen, om die gruwelverhalen tot hun ware verhouding terug te brengen.

Tevergeefs zal het ook wel weer geweest zijn dat de afgevaardigde Rees in het Lagerhuis bij gelegenheid van de hiervoren aangehaalde interpellatie, opmerkte, dat de toestanden in den Congo schromelijk overdreven werden voorgesteld. Vergeefs zal wel het verzet van den afgevaardigde zijn geweest tegen de aanmatiging, als zoude het engelsche volk het monopolie van humaniteit bezitten.

Het engelsche volk is humaan, maar voor alles practisch. Zoodra humaniteit met zijne belangen paralel loopt, is het evenwel ultra-humaan, en zal het hiervan ook blijk willen geven, en zulks te meer indien het recht van inmenging meent te bezitten.

De Westminster Gazette zette dit juist uiteen, toen het blad de geheel verschillende houding van het officieele Engeland ten opzichte van Rusland en den Congo typeerde:

„Het is niet de zaak van de regeering om inlichtingen te verschaffen betreffende de binnenlandsche aangelegenheden van een vreemd land, en het is geen zaak van het Lagerhuis om daarover te spreken, tenzij de regeering eenige verdragsrechten heeft welke die aangelegenheden aan hare jurisdictie onderwerpt."

Wat nu die verdragsrechten van Engeland aangaat welke Sir Edward Grey onbetwistbaar heette, ontleent de engelsche regeering het recht van inmenging en de uitoefening van dat recht in die mate, dat zij aan den Congo-staat hoogere eischen stelde dan die waaraan in de engelsche koloniën zelve wordt voldaan, aan het verdrag van Berlijn.

Een bekwaam koloniaal jurist, von Stengel, zette reeds uiteen, dat bij dit verdrag aan alle landen in het Congo-bekken, dus ook aan de duitsche, fransche en engelsche koloniën in die streken, gelijke eischen worden gesteld, en dat wat in die koloniën als overeenkomstig het verdrag werd toegelaten, in den Congo niet kon worden verboden.

De regeeringen van Duitschland en Frankrijk, bij het verdrag van Berlijn betrokken, hebben zich bij deze meening neergelegd, en het zijn enkel de regeeringen van Engeland en de Vereenigde Staten, die aan genoemd verdrag zulke uitgebreide rechten ontleenen, als nu voor de engelsche belangen een zoo uiterst gelegen middel zijn, om die te bevorderen.

Wat zou toch geschieden, indien zij haren wil wist door te drijven?

De eenmaal verleende concessiën kunnen, tenzij misbruiken voorkomen als bij de Abir-maatschappij, niet worden te niet gedaan. Maar in het overige deel van den Congo zouden de bestaande caoutchoucvoorraden, niet meer als opbrengst van het domein beschouwd, in den eersten tijd aan de liverpoolsche markt ten goede komen, tot tijd en wijle die voorraden door den roofbouw van de inlanders uitgeput raken. Maar dan komen de in den laatsten tijd vooral met engelsch en amerikaansch kapitaal in engelsche koloniën aangelegde caoutchouc-aanplantingen eerst goed tot hun recht.

En het werk in den Congo wordt door het dan ontstane gebrek aan middelen aan stilstand blootgesteld en achteruitgang.

Maar, wie bekommert zich daarom?

Oost- en West-Indisch litteratuur-overzicht.

Lotsverbetering,

voor de Inlandsche bestuursambtenaren op Java en Madoera, door **A. J. H. Eyken**, Controleur bij het Binnenl. Bestuur op Java en Madoera. 's-Gravenhage, M. van der Beek.

Met genoegen vestigen we de aandacht op deze nieuwe studie van den heer Eyken, die eigenlijk meer geeft dan uit den titel kan worden opgemaakt; aangezien de schr. bij wijze van inleiding eerst een betoog houdt voor lotsverbetering der leden van het corps, waartoe hij zelf behoort. Want „nog maar altijd wordt niet genoeg ingezien, ten minste afgaande op de bij bijna alle andere takken van dienst achterstaande bezoldiging van den ambtenaar bij het B.B., dat aan de leden van dat corps de allerhoogste eischen van ontwikkeling, beschaving, karakter, tact en werkkracht moeten gesteld worden." Om verschillende redenen behoort die tak van dienst vooraan te staan, „eischt deze dienstak de meest oplettende zorg voor het Opperbestuur, en moet als het ware tot het troetelkind gemaakt worden van de Regeering!" Op deze wijze gaat de heer E. eenigen tijd door, om daarna een lans te breken voor de Inlandsche bestuursambtenaren. Op voorbeeldige wijze toont hij aan, dat hunne positie dringend herziening vereischt. „Het Inlandsch hoofd is de spil waar alles om draait! Zonder Inlandsch hoofd bij, om of achter zich, heeft de ambtenaar van het B.B. weinig invloed, macht of prestige. Alles wortelt in het aanzien van dat Inlandsch hoofd. Met den krachtigen steun dier Hoofden vermag het Gouvernement bijna alles. Wij zijn nu in het rustig bezit van onze koloniën enkel en alléén door ons regeeringsprincipe: het volk besturen door haar eigen hoofden." Op grond van een en ander wordt het behoud van de goede gezindheid der inlandsche ambtenaren een dringende noodzakelijkheid geacht „en is het dus een conditio sine qua non voor de handhaving van het Nederlandsche gezag in die gewesten." Als daarop de schrijver zich afvraagt: bestaat die genegenheid, die goede gezindheid tegenover ons, luidt zijn conclusie, dat door verschillende maatregelen van het gouvernement „het niet anders kan, of die genegenheid moet tot het nulpunt gedaald zijn."

Als vervolgens de schr. wijst op de beweging, thans gaande op Java, en opmerkt „bij het veranderen van het getij, verzette men de bakens", geeft hij den weg aan, die z. i. behoort te worden gevolgd ten opzichte der inl. hoofden:

1o. hun publiek aanzien herstellen door verbetering hunner lotsvoorwaarden;

2o. het verloren prestige terug geven door meerdere deelname aan het werkelijk bestuur;

3o. nauwere aaneensluiting der twee rassen bevorderen door bestaande verschillen tot een minimum te beperken.

Wij kunnen den schr. bij de uitwerking in bijzonderheden dezer punten niet volgen natuurlijk en bepalen ons dus tot het eerste punt: de verbetering hunner levensvoorwaarden. De schrijver berekent, dat voor hoog noodig geachte tractementsverhoogingen, huishuurindemniteit, vergoeding voor bureelkosten en id. voor reiskosten een jaarlijksche uitgave van *f* 999.685 zal worden vereischt en zegt dat in dit voorgesteld bedrag niets buitensporigs ligt, „integendeel, de bedragen der voorgestelde verhoogingen en tegemoetkomingen zijn uiterst minimaal berekend, het minste dat naar mijn inzien in de gegeven omstandigheden moet gegeven worden."

Waar dat geld vandaan moet komen? O, zegt de schr. in navolging van den praktischen Engelschman: „When there is a will, there is a way"; in de eerste plaats moeten de Buitenbezittingen meer in de algemeene bestuurskosten bijdragen, waardoor voor Java gelden beschikbaar komen. „In de tweede plaats zijn op Java zelf nog wel meerdere baten te verkrijgen, zonder in werkelijkheid noemenswaardige vermeerdering van den belastingdruk op den Javaan tengevolge te hebben. Die baten zouden dan verkregen moeten worden uit de over het algemeen voor verhooging bijna niet vatbaar geachte middelen: landrente en opium! Waar het opiummonopolie toch eigenlijk niets anders is dan eene weeldebelasting, daar zijn meerdere inkomsten daaruit toch niet afkeurenswaardig te noemen, en waar bij de opmetingen der landrenteplichtige gronden, zulke belangrijke meerderbevindingen geconstateerd zijn, daar is eene vermeerdering van die landrente toch zeker niet onbillijk te noemen."

Alleszins begrijpelijk werkt de schr. ook deze punten als „Toelichtingen" aan het eind van zijn brochure nader uit, waarbij dezerzijds evenwel niet kan worden stilgestaan.

Weekblad voor Indië.

In No. 10 schrijft R. B. over Inlandsche vereenigingen, die overal op Java — na het voorbeeld van Boedi Oetomo — verrijzen. Een gelukkig verschijnsel acht hij het, dat dezer dagen eindelijk ook een landbouwersvereeniging werd opgericht, en wel te Bondowoso. Daar heeft de hoofddjaksa het initiatief genomen, waaruit geboren werd „Boedidojo." De schrijver juicht het vooral daarom toe, omdat niet vergeten mag worden, dat voorloopig nog jaren lang de landbouw het hoofdbedrijf zal blijven van den Javaan. En waar dat zoo is, daar is een verbetering van dat bedrijf bijzonder nuttig. R. B. besluit: „Moge „Boedidojo", behalve baat voor zich zelf, door haar oprichting ook een voordeel tot stand brengen voor den inlander buiten zijn kring en moge de vereeniging de voorlichting van het landbouwdepartement meer ingang doen vinden bij den Javaanschen landbouwer!"

Voorts bevat dit Nr. van het Weekblad behalve kleine bijdragen een uitvoerig artikel, met tal van afbeeldingen, over De Oranjefeesten te Padang.

De Indische Mercuur.

De bron van bijdragen naar aanleiding van het

artikel van Dr. van Gorkom over De koffiekultuur in Ned. Oost-Indië als „Bron van inkomsten” blijft nog rijkelijk vloeien. Als eerste artikel in het Mercuur-Nr. van 27 Juli schrijft nu weer de heer W. R. de Greve over dit onderwerp. De schrijver beziet de veelbesproken kwestie van geheel ander standpunt en is van meening, dat de koffiebladziekte als de h o o f d o o r z a a k is te beschouwen van den achteruitgang der koffiekultuur in den Oost-Indischen Archipel „en dat alle andere oorzaken slechts nevenzaken zijn, die plaatselijk wel hun invloed zullen hebben doen gelden, doch in de verste verte niet het nadeel hebben berokkend, als de koffiebladziekte op haar geweten heeft. Geen Java koffietuin is thans geheel gespaard voor de ziekte, hier meer, daar minder, afhankelijk van bij-omstandigheden. Alle mogelijke middelen zijn toegepast om die ziekte te bedwingen, doch alle hebben tot nu toe gefaald en zoo lang het ware middel niet gevonden is, zal de koffiekultuur blijven kwijnen, tenzij een koffiesoort mocht worden ontdekt, die voor de bladziekte onaantastbaar wordt bevonden.” Volgens den heer de Greve zou de koffiebladziekte in Indië haar oorsprong hebben gevonden in Ceylon, waar die ziekte in 1873 hevig woedde. In 1875 constateerde de schr. — toen controleur — de ziekte op de Westkust van Sumatra en in 1878 of 79 in de Preanger Regentschappen. „De ziekte verspreidde zich spoedig daarna over geheel Java en besmette van daaruit ook de kleine Soenda-eilanden en Celebes, en van dien tijd dagteekent de achteruitgang van de koffieoogsten in het geheele gebied van den Oost-Indischen Archipel.”

De overige bijdragen in dit Mercuur-Nr. geven geen aanleiding tot bespreking; slechts zij nog gewezen op een uit het Archief voor de Java-suikerindustrie overgenomen rekest aan den Gouv.-Gen. van Ned.-Indië over de moeilijkheden, waartoe de wijze, waarop enkele bepalingen der grondhuur-ordonnantie en de voorschriften tot hare uitvoering in den laatsten tijd in sommige streken worden toegepast in de praktijk tot moeilijkheden aanleiding geeft.

Vragen van den Dag. Augustus 1909.

In de Vragen geeft J. J. Bekaar het slot zijner beschouwingen over de Nederlandsch-Indische Statistiek. Behalve op verschillende dwaze fouten in de N.-I. statistiek, wijst de schr. ook op tal van leemten; zoo bijv. zou hij ook wenschen te kunnen zien wie het meeste opium gebruikt: de Chinees of de Inlander. „Opiumverbruik is een voorname factor in het leven van den Javaan, en nu we gouvernementsregie hebben, kan althans die factor volledig bekend zijn. Tot nu toe schijnt men echter niet gevoeld te hebben, dat het belangrijk ware, iets meer e weten dan de opbrengst voor de schatkist. Men zou willen weten, of de Chinees de grootste verbruiker is, dan wel de Javaan. Of het in de Vorstenlanden vooral de afstammelingen van vorstenhuizen zijn, levend van hunne gouvernementstoelagen, dan wel de niet-adellijke Javaan, die het meest er toe bijdraagt, om de schatkist te vullen. In hoeverre de opium artikel van algemeen gebruik is, of wel enkele groote verbruikers de beste klanten van den gouvern.-mentsopium-verkooper zijn. In dat laatste geval zou deze bron van inkomsten voor de schatkist uitdrogen, naarmate die verbruikers uitsterven. Van dit alles weten we niets.”

Het slot van des schrijvers beschouwingen komt hierop neer: „De Indische statistiek is zoowel totaal onbetrouwbaar als zeer onvolledig. Dat is een ernstige misstand, omdat eene juiste beoordeeling van Indische toestanden derhalve onmogelijk is.”

In een ander artikel: Aanteekeningen over onze mijn-politiek, door K., wordt eveneens Indië ter sprake gebracht. Of de schrijver echter blijken geeft van Indische toestanden op de hoogte te zijn, zouden wij niet durven beslissen, als hij bijv. zegt: „In de koloniën is de fiscale nooddruft al niet minder sterk dan in het moederland. Slechts met moeite, door soms hardhandige kunstgrepen en het nalaten van allerlei noodzakelijks, kan daar het evenwicht worden hersteld en, zoo lang het duurt, bewaard. We staan daar voor de puzzle: h o e a a n m i l l i o e n e n p a u p e r s e e n m e n s c h w a a r d i g b e s t a a n t e v e r s c h a f f e n, w a a r v o o r z i j z e l f z o o g o e d a l s n i e t s k u n n e n b i j d r a g e n (de spatieering is niet van den schrijver) en zonder verder te weten waar de daartoe noodige middelen vandaan moeten komen. Met dien nood voor oogen is het opvallend, dat men in Indië, waar de Staatsmacht zich in het afstaan van eigendomsrechten op den grond steeds zoo schroomvallig heeft betoond, ten opzichte van de beschikking over de delfstoffen zoo bijzonder vrijgevig is.”

Internationales Archiv für Ethnographie.

De nieuwe afl. (Band 19, Heft 1—2) opent met een portret en eene levensbeschrijving van den kort geleden overleden Redacteur van dit tijdschrift, Dr. J. D. E. Schmeltz, door Dr. G. J. Dozy. (Als redacteur is thans opgetreden Dr. A. W. Nieuwenhuis, aan wien het, naar wij hopen, moge gelukken het Archief nieuw leven in te blazen, want in de laatste jaren liet de geregelde verschijning veel te wenschen over).

Voorts bevat deze afl. een interessant en rijk geïllustreerd artikel van den leider der voorlaatste wetenschappelijke expeditie in Suriname, den heer C. H. de Goeje, getiteld: Beiträge zur Völkerkunde von Surinam. Het reisbericht zelve werd opgenomen in het Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap, jaargang 1908.

Tijdschrift voor Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië.

De Juni-afl. begint met een In memoriam, gewijd aan Edward George Taylor, den bekende oud-hoofdagent der Kon. Paketvaart-Mij. te Batavia. Daarna volgt een artikel over „Bevolkingstekort in Oost-Java, door P. A. Reitsma. De schrijver vangt zijn opstel ongeveer aldus aan: „Langzamerhand is men zoo gewend geraakt aan het begrip van Java's overbevolking, dat het vreemd aandoet, geconstateerd te zien, dat niet alleen plaatselijk, doch in geheele residentiën, een gebrek aan inlanders valt te boekstaven.” Het door de Handelsvereeniging „Amsterdam” opgemerkte in een request aan den Gouverneur-Generaal: „Wij gelooven zoo dadelijk niet aan Java's overbevolking”, wordt door velen beaamd, vooral door hen, die in den Oosthoek van Java moeten werken. „Hoevele planters” — zegt de schr. — „ken ik niet, die, om zoo te zeggen, met tranen in de oogen zaten te kijken naar den koffieoogst, dien zij niet eens binnen konden krijgen, al hadden zij de plukkers ook in goud willen betalen! Daarop gaat de schrijver uitvoerig de oorzaken van een en ander na — onze plaatsruimte laat niet toe hem hierbij te volgen — en geeft de middelen aan de hand, welke aan eene vrijwillige en blijvende verplaatsing der bevolking van Midden-Java naar den Oosthoek, bevorderlijk kunnen zijn.

De verdere inhoud dezer aflevering bestaat uit: Wenken voor meteorologische waarnemers in Ned.-Indië (vervolg), door P. Joh. Smits. — De gezondheid van eenen cultuurbodem, in verband met wortelselecties (vervolg), door W. G. Leembruggen. — Grootere productiviteit van den grond, door Planter. — Het Algemeen Proefstation te Salatiga, door Planter. — Iets over tropische woekerplanten. — Productenmarkt en wisselkoersen over Mei 1909.

Ten slotte zij gewezen op een aardig geïllustreerde bijdrage in het jongste Nr. van

Eigen Haard,

getiteld: Prinsesse-geboorte gevierd op een Javaansche binnenplaats, nl. Ambarawa, zoomede op een artikel in

De Boekzaal

over De Koloniale Bibliotheek te Paramaribo (Suriname), door Fred. Oudschans Dentz, waarover de volgende week eenige bijzonderheden.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 25 Juni 1909. No. 50.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer E. B. Mulder en den ass.-resident H. J. van Haastert.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies J. A. van der Lee; de klerk J. J. P. Jaquet, als stadsapotheker te Batavia A. Th. E. Morel.

Benoemd: tot 3en commies bij het Dep. van Fin. W. Reijnders; tot asp.-controleur B. H. F. van Heuven; tot 1en commies bij het Dep. van B.B., B. G. ter Brake; tot 3en commies te Semarang W. L. Boum Bletterman; tot hoofdingenieur 2e kl. B. O. W., J. Homan van der Heide; tot tijdelijk ondervoorzitter van de landraden te Medan c.a., Mr. L. M. Schoorel; tot tijdelijk buitengewoon subs. off. van justitie bij den Raad van Justitie te Semarang Mr. Dr. S. Nauta.

Geplaatst: in het gouv. Celebes en Onderh. de controleur W. Dominicus.

Ontslagen: wegens ziekte eervol de hulponderwijzeres Mej. E. A. H. Smits.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den 1en luitenant der inf. A. J. Keller en F. J. M. H. Koen.

Benoemd: tot lid der directie van het militair weduwen- en weezenfonds in Ned.-Indië de generaal-majoor G. M. Bleckmann.

Bevorderd: tot dirigeerend off. van gezondheid der 2e kl. Dr. H. J. Kijlstra.

Overgeplaatst: naar Semarang de 1e luitenants der inf. W. de Quant, E. Franssen Herderschee, J. J. Sparry en N. E. C. J. D. Buis Heslinga.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den gezaghebber bij de gouvernementsmarine H. K. Wetselaar en den loods te Tjilatjap H. v. Groningen.

Uit de Javasche Courant van 29 Juni 1909. No. 51.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den veearts B. Vrijburg; den commies F. van Straalen, en den veearts J. Hellemans.

Ontslagen: op verzoek eervol de dokter-djawa Raden Ngabehi Tjokro Hoedoio; de commies F. Kleiden en de klerk J. C. Bordeaux; de hulponderwijzeres Mej. A. Deitel; de klerk G. L. Arnold; de procureur-generaal Mr. B. H. P. van der Zwaan.

Benoemd: tot resident van Palembang C. van de Velde, thans resident van Benkoelen; tot tijdelijk ass.-resident der res. Zuider- en Ooster-afd. van Borneo H. Ris; van Kandangan S. H. Schaank; tot griffier van den landraad te Muntok P. L. Bastiaans; tot onderwijzer der 1e kl. A. J. Tiel, A. de Geus, W. G. Schouten en E. de Fillietaz Bousquet; der 2e kl. Th. Sorgdrager, J. M. B. Bookelman, J. A. A. Cobden, J. H. Broekhuijzen en W. G. van Seggelen; der 3e kl. C. J. G. van Spaandonck, en A. W. C. Blijdestijn.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. van gezondheid Dr. J. Pollak.

Benoemd: tot 2en luit.-magazijnmeester bij de militaire administratie J. S. D. Compter en H. P. Ridder.

Bevorderd: tot kapitein bij het wapen der inf. de 1e luit. J. F. van Kroon, J. P. Donk en C. H. Eilers; bij het wapen der genie: tot majoor, de kapitein C. J. de Bruijn; tot majoor-magazijnmeester, de magazijnmeester 1e kl. G. de Bruin.

Overgeplaatst: naar Sintang de kapitein W. C. Prins; naar Raha de 1e luit. V. G. A. Boll; naar Soemba de 1e luit. G. P. de Neve; naar Poeroek Tjahoe de 1e luit. M. J. Voskuil; naar Koeta Tjane de kapitein J. Spoel; naar Samalanga de 2e luit. L. H. C. P. D. Engles; naar Koeta Radja de kapitein H. P. C. Hoetjer en de 1e luit. W. de Vos tot Nederveen Cappel; naar Panton Mamoet de 1e luit. H. L. M. van Ghert; naar Lam Njong de kapitein W. B. Regenhardt; naar Koeta Radja de kapitein L. V. Jullien; naar Loeëng Poetoe de kapitein E. C. van der Heijsen; naar Meureudoe de kapitein M. van der Vliet; naar Djeuran de 1e luit. L. P. Makkink; naar Wahaai de 1e luit. H. J. Vermeer; naar Ambon de 1e luit. D. W. Buijs en de 2e luit. H. de Vries; naar Meester-Cornelis de 1e luit. H. Meijroos; bij het 1e bataljon de 2e luit. L. Meijer; naar Bandoeng de kapitein der genie E. P. van Staden ten Brink.

Geplaatst: te Semarang, de 2e luit. der genie F. C. Frumau.

Extra-bijvoegsel.

Verslag van het Bestuur over het Weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië over 1907.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het s.s. „Wilis”, commandant M. v. d. Putte, van Batavia 8 Juli 1909, te Marseille 31 Juli 1909.

D. E. Brouwer met echtgenoote en 3 kinderen; W. E. A. Burton met echtgen. en 2 kinderen; C. A. Carlquiet met echtgenoote en 2 kinderen; K. H. J. Creutz Lechleitner met echtgen. en 1 kind; A. J. H. W. Hanssen; H. Th. Hofs met echtgenoote; Mr. J. H. Meiss; P. van der Meijden met echtgen. en 3 kinderen; E. B. Mulder met echtgenoote en 4 kinderen; G. J. Pitlo; H. G. Potjewijd; H. Rademaker met echtgenoote en 1 kind; H. K. Rijnders met echtgen. en 4 kinderen; J. W. Scholten; J. H. F. Zimmermann; Mevr. Wed. H. W. Harten met 5 kinderen; G. F. de Groot met echtgenoote; C. Langedijk met echtgenoote en 3 kinderen; Mevr. J. H. V. Meijer geb. Kalb; H. L. Ho; Mevrouw L. van der Velde geb. Hazelhoff; Jongeheer O. J. Reinders; K. J. Tan; J. F. Barbillon; H. Wolthekker; E. C. Reit; L. de Waard; Th. F. W. van Otterdijk; A. van de Harst; P. J. Annart; B. A. J. Breems.

Van Padang: J. Bryan met echtgenoote en 3 kinderen; F. J. M. H. Koen met echtgenoote en 2 kinderen; L. A. Schuld met echtgenoote en 5 kinderen; Jongeheer Lorch; J. Waddington; W. Huisman.

Naar Padang: L. A. Hissink; P. N. Swan.n urg; H. v. d. Valk en dochter; A. G. van Tricht met echtgenoote; E. Callow; H. R. Davies; Jongeheer H. v. Norde.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem IV", gezagvoerder P. Koningstein, van West-Indië naar Amsterdam.

*E. H. Piepers; *W. Arntz; *W. A. J. Laret; Mevr. S. R. van Lier en 3 kinderen; E. S. van der Veen Zeppelfeld; P. A. A. Bucaille en echtgen.; A. N. C. T. Keyzer, echtgen. en kind; Mej. C. C. de la Parra; Mej. O. M. Engelbrecht; Mej. S. N. T. Stolting; Jongeh. A. A. Samuels; *J. Jao en echtgenoote; R. T. A. Dennert, echgen. en 6 kinderen; Mej. M. Salomons; Mej. A. Salomons; Mej. A. Yda; Mej. A. Brandoz; J. Brandoz; P. Houtkaper; A. de Bruin; J. C. Helmze; J. C. Schuit.
* te Havre ontscheept.

Passagiers van het stoomschip „Sindoro", gezagvoerder W. Bagchus, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: A. F. L. van Slijpe; H. J. J. Weurman en echtgenoote; Mevrouw M. A. E. W. Muskens—Alvers en 3 kinderen; M. A. van der Lijke met echtgenoote en 2 kinderen; A. Boonacker; P. A. Ravelli; D. M. Keulemans met echtgenoote en 2 kinderen; Mevrouw J. C. van Diejen—Allaries; Mejuffrouw S. C. Meischke; H. F. Buurma; L. C. Vreedenburgh; F. H. J. Withagen; H. de Goederen; A. S. H. Graus; G. Sterken, echtgenoote en dochter; W. A. M. van Rest met echtgenoote en 2 kinderen; F. A. L. Arentsen en echtgenoote; L. Abas; P. J. A. Salomons; Mejuffrouw H. Oosterloo; H. Th. van Beem; G. J. Kallansee; Nagelmakers; Schous; van Velsen.

Naar Southampton: A. Mc. Neill met echtgenoote en 3 kinderen; Mejuffrouw E. Jackson; Mejuffrouw M. Kol; Mejuffrouw van Trecht; F. T. van der Maden met echtgenoote en 2 dochters.

Naar Marseille: Dr. J. Valckenier Suringar met echtgenoote; Z.Ex. J. Wentholt met echtgenoote en 2 dochters; J. D. Ruijs; L. Ludolph; J. Ludolph; A. H. Pearson; M. H. Heeren; A. van Berkum en Zoon; Dr. H. Visser; S. W. A. Eschauzier; van der Flier; F. A. Manus; H. Udo de Haas en zoon; P. S. Noyon; J. Ch. Gressl en echtgenoote; Prof. C. Fruhling; Idzerda met echtgenoote; Mejuffrouw Boon; L. Baroni; Mejuffrouw G. Peetoom.

Te Southampton zullen zich inschepen naar Marseille: J. Rostern met echtgenoote en 2 zoons; Jhr. Mr. W. Th. C. van Doorn; Mrs. Rattigau; Mejuffrouw A. Gruar; Mejuffrouw A. M. Moss.
Naar Perim: Mr. Williams.

Te Marseille zullen zich inschepen: C. M. Hamaker; J. Jacobson; Mr. I. H. Tobias; B. Hanekamp; Dr. H. W. Borel en echtgenoote; Mr. S. Th. J. Baljon; S. Kaufman; G. Doods; J. Dubbeling.